*Cattle P.V.* **From "Homo oeconomicus" to "Homo creativicus": methodological aspect**

The problem of forming of new aspect of life of personality is probed in the economy of postindustrial society. The process of selfevolution of man is rotined on the basis of creation in the context of conception of methodological individualism. It is set that the base methodological postulates of scientific individualism were formed during centuries-old development of social-economic idea. These postulates far not equal after the determinations, often is such which conflict with each other, but it for the update of methodological construction of economic theory, forming of the proper paradigm of scientific cognition is not a determinant.

***Keywords:*** methodological individualism, economic theory, "economic man", "social man", creation, postindustrial society.

*УДК 639:061.2(09)*

***Головний спеціаліст О.Р. Проців – Івано-Франківський ОУЛМГ***

# СТАНІСЛАВІВСЬКЕ МИСЛИВСЬКЕ ТОВАРИСТВО "ВАТРА" 1925-1939 РОКІВ

Проаналізовано напрями діяльності Станіславівського мисливського товариства "Ватра". Здійснено спробу оцінювання напрямків його діяльності, господарської та культурної спадщини. Подальша робота в дослідженні громадських мисливських організацій дасть змогу повніше осмислити взаємини в національних стосунках між польською та українською націями.

***Ключові слова:*** мисливство, мисливські організації, Станіславів, товариство "Ватра".

Без ґрунтовного дослідження громадських організацій неможливо повністю проаналізувати суспільно-політичні процеси, які відбуваються у суспільстві. Тогочасна соціальна, політична, національна ситуація спонукає до розділення мисливських товариств. Діяльність Станіславівського мисливського товариства "Ватра" досліджували М. Мельник, О. Левицький, І. Остап'як, В. Ковпак. У вітчизняній літературі висвітленню діяльності Станіславівського мисливського товариства "Ватра" присвячено лише кілька праць. Вперше проаналізовані архівні дані допоможуть повнішеше та об'єктивніше висвітлити діяльність товариства.

**Метою та завданням дослідження** є висвітлення діяльності Станіславівського мисливського товариства "Ватра", зокрема організаційних, соціальних та політичних аспектів діяльності товариства.

Будь-яке товариство завжди представлене різними верствами населення, а точніше різними суспільними групами. Механізм утворення і функціонування суспільних груп зумовлюється матеріальними інтересами людей, їхнім ставленням до власності, місцем, яке вони займають у системі суспільних відносин. Суспільні групи поділяються на дві основні групи: ті, що виділяються на основі тієї чи іншої істотної ознаки, а саме: соціально-економічної, професійної, національної, вікової тощо і ті, в яких існує система соціальних зв'язків і відносин, що характеризує внутрішню структуру групи. Станіславівське мисливське товариство "Ватра" належало до суспільних груп, які об'єднувались навколо професійної та національної ознаки.

У середні віки спілки мали свого покровителя, який їх згуртовував та помагав у їхній діяльності. Так, у рибалок покровителем був святий Петро, у

пожежної охорони – святий Флоріан, у столярів – Йосип, у мисливців Європи опікуном був святий Губерт, культ якого у Польщі триває вже 500 років. У давні часи мисливці гуртувались в Губертовські ордени. У Франції цей орден було засновано у 1416 р., у Баварії – 1444 р., у Чехії – 1723 р. У Польщі ордену Губерта не було, але польські магнати були членами цих ордерів в інших країнах. Ці ордени диспонували достатніми коштами і, навіть, видавали календар кишенькового формату під назвою "Calendarium inclyti ordinis equestris d. Huberti sacri". У них друкували ордени їхніх польських кавалерів [1].

У Станіславові до заснування мисливського товариства "Ватра" у 1925 р. українські мисливці належали до польського товариства "Губерт", головою якого був старший скарбовий радник Юліуш Сальвах. Основну частину членів товариства "Губерт" становили поляки, і воно мало пропольську спрямованість.

Одним із найбільших мисливських товариств було Галицьке мисливське товариство, засноване ще в 1876 р., натхненником якого був відомий меценат Володимир Дідушицький. У костелі Святої Єлизавети у Львові Галицьке мисливське товариство мисливців спонсорувало побудову каплиці святого Губерта з його образом. Товариство зробило також значний вклад у спорудження пам'ятника польському письменникові А. Міцкевичу у Львові [2]. У 1920 р., у період становлення Польщі як держави, після Першої світової війни товариство дало на фінансування польського легіону 2000 злотих. Неодноразово під час Першої світової війни до мисливців зверталися за допомогою для оборони Польщі, залучали мисливців до вступу в польську добровільну армію для утворення полку (Лицарські стрільці) для оборони та збереження цілісності вітчизни. Пік розвитку цього мисливського товариства припадав на початок ХХ ст., а чисельність членів була цього періоду до 1500 осіб. Подібні мисливські товариства було засновано на теренах Галичини у 1838 р. ("Товариство мисливців в місті Львові") та у 1859 р. ("Лісовицьке товариство") [3].

Проте у суспільстві відбувався дедалі глибший процес поділу за національною ознакою, що стало поштовхом для створення професійних товариств на національному підґрунті. Члени громадських спілок були змушені займати лояльну позицію щодо тодішньої влади. Переважна більшість членів українських кооперативів, спілок були членами УНДО, яка займала угодницьку позицію стосовно польської влади. Для свого економічного розвитку вони потребували політичної стабільності. Також політична лояльність до чинної влади давала свої дивіденди [4].

Малопольське товариство мисливців в ієрархії мисливських товариств займало верхній щабель влади. Так, для зміни статуту українського товариства "Ватра" керівництво Станіславівського воєводства зверталось до малопольського товариства для отримання їхнього дозволу щодо можливості внесення змін [5]. Свої зауваження щодо реєстрації статуту подавав староста Станіславівського повіту, в якому вносив зміни до статуту, мотивуючи це тим, що товариство політичної діяльності не проявляло і перебувало під політичними впливами УНДО [6].

За даними, які подано в Альманасі Станіславівської землі від 1975 р., Станіславівське українське ловецьке товариство "Ватра" з'явилось у 1932 р.,

хоча дані з Івано-Франківського державного архіву не підтверджують цієї дати. Існує документ, що статут товариства "Ватра" прийняв воєводський уряд Station Станіславова ще 17 квітня 1925 р. Було зафіксовано, що місцем перебування товариства було місто Станіславів, а емблемою – "Олень". Майно товариства складалось як з вступних внесків, так і щорічних та щомісячних внесків членів товариства, а також інвентаря, фонду, якого призначали на відтворення стану дичини, та спонсорських внесків.

Основною метою товариства було:

- допомога державі у дотриманні чинного мисливського закону, та відстежування порушників цього закону;
- допомога власникам полювання в охороні мисливських угідь;
- розвиток шляхетного ловецького спорту, зокрема через видання відповідної літератури;
- допомога членам товариства у набуванні мисливських угідь;
- полювання без шкоди для мисливського господарства;
- догляд за угіддями, які мають незначну чисельність дичини, для збільшення її чисельності;
- знищення шкідників відповідно до мисливського закону.

Члени товариства поділялись на три різні статуси: звичайні члени, члени-прихильники, почесні члени. Звичайним та прихильним членом міг бути кожен громадянин з бездоганною поведінкою та вправний у мисливстві. Почесним членом міг бути лише той, хто через заслуги перед товариством спричинився до його піднесення. Звичайних членів керівництво товариства приймало голосуванням прямою більшістю. Також умовою вступу є поручительство двох членів товариства.

Члени товариства мали право брати участь у загальних зборах, ходити на полювання як самому, так і з собакою на пернату дичину, зайців, козуль, кабанів в угіддях, яких визначало керівництво товариства, а також брати участь в забавах та прогулянках, які організовувало товариство. Члени-прихильники мали право брати участь у полюванні лише за окремими запрошеннями. Члени товариства зобов'язані були платити членські внески в обсязі, який ухвалювали на загальних зборах, та виконувати рішення товариства. Під час полювання кожен член товариства був зобов'язаний виконувати розпорядження керівника полювання. Виключення з членів товариства можливе, якщо член товариства не оплатив протягом трьох місяців визначену суму внесків, грубо порушив статут або ухвалу загальних зборів, завдавав шкоди товариству.

Загальні збори товариства відбувалися щорічно під проводом голови Товариства, не пізніше 14 днів до кінця кожного адміністративного року, який закінчувався першого червня. На зборах обирали правління товариства, голосування на яких відбувалося картками. Голову і його заступників обирали на три роки, скарбника, секретаря – на один рік. Збори товариства вважалися правомірними, якщо на них присутня третина звичайних членів.

Засідання керівництва товариства відбувалось щорічно перед початком сезону полювання. Рішення керівництва про програму полювання повинно було подаватись письмово кожному членові товариства. Голова товариства мав право скликати в разі потреби збори товариства. Рішення керівництва приймали внаслідок голосування простою більшістю. Для легітимності

рішень керівництва товариства потрібна була присутність голови або його заступника і трьох членів керівництва. До керівництва товариства належали: голова, заступник голови, секретар, скарбник, ловчий і господар. Представляти товариство міг голова або його заступник і секретар. Уся переписка як з державною владою, так із членами товариства затверджувалась печаткою.

Суперечки, які виникали між членами товариства, розслідував мировий суд, який складався з голови товариства або його заступника та двох членів керівництва, яких обирали собі самостійно конфліктуючі сторони. Суперечки, які виникали між членами товариства та керівництвом, вирішували на загальних зборах. Конфлікти про добуту дичину вирішував "ловчий". У випадку, коли рішення про добуту дичину було сумнівне, "ловчий" мав право продати дичину через аукціон. Для перевірки ведення господарства, товариство обирало контрольну комісію, яка складалась з трьох членів, і мала право робити перевірки та складати відповідний звіт.

Товариство могло бути розпущене на основі ухвали загальних зборів. У випадку закриття товариства все його майно переходило на виплату стипендії якомусь одному бідному студентові лісової Академії у Львові. Право першості на отримання стипендії мали сини членів мисливського товариства, сини лісників, гаєвих ревірів, які належали товариству [7].

Статут "Ватри" ґрунтувався на статуті побратимського львівського мисливського товариства "Тур", яке згуртовувало українців – любителів мисливства. Засновником товариства був відомий лікар, член товариства "Тур" Кость Воєвідка, якого німці вбили разом із дружиною та сином. Першим довголітнім головою був старший радник залізниць – інженер Володимир Дутка, його змінив професор Осип Левицький. До товариства належали судові радники Е. Барановський та Е. Зілинський, банківські урядовці В. Гірняк, І. Левицький, Ю. Кардаш, власник друкарні Л. Данкевич, лікар М. Козак, Я. Хмілевський, Р. Яросевич, професор І. Смолинський, залізничник О. Стасишин. Місячний членський внесок товариства становив 10 польських злотих, які йшли на оплату громадам за оренду мисливських ревірів, залежно від їхньої цінності та виду дичини та її чисельності, на оплату мисливським сторожам, які охороняли мисливські угіддя від великої кількості браконьєрів.

У кожного мисливського господарства був свій "ловчий", обов'язком якого було наглядати за сторожами (вельми дбайливими були ловчі Ткачук, Дейдей та Бурачок із Підлужжя, які часто відвідували свої мисливські угіддя, контролювали ведення мисливського господарства, вели збірні лови та врешті влаштовували "ватри", тобто дозвілля при чарці і традиційному ловецькому "біґосі").

Крім місячних членських внесків та річної оплати, члени товариства після кожного полювання оплачували роботу нагінщиків та інших осіб, які були задіяні на полюванні. Також оплачували вартість добутої дичини. Звичайно в мисливському сезоні, залежно від погодних умов, організовувалось чотири колективні полювання: по неділях та обов'язково напередодні Різдва, Богоявлення та Нового Року. Товариство полювало на власних навколишніх територіях: Ямниця, Тязів, Сілець, Вікторів, Колодіївка, Угорники, Братківці, Вовчинець, Підлужжя, Тисменичани та на запрошення в селі Залукві біля Галича, у Крилосі, Діброві в Єпископських угіддях, у Лісній Тарновиці. У по-

люванні товариства час від часу брали участь запрошені керівництвом гості, як наприклад, дідич Райтер із Тарновиці, Штернберґ, Лаврук із Вовчинця, лісничий Чапп з Яремча, учитель Ткачук з Ямниці. Мисливські тварини в мисливських угіддях товариства були нечисленні, угіддя були розташовані недалеко від міста Станіславова. Полювали на зайців, лисиць, козуль, рідше борсуків, диких кабанів, пернату дичину.

Станіславівське товариство "Ватра" проіснувало до вересня 1939 р. З часу злуки з Радянською Україною західноукраїнських земель воно припинило свою діяльність. Було конфісковано власність товариства, а у мисливців конфісковано мисливську зброю [8].

Щодо Львівського Українського мисливського товариства "Тур", яке знаходилось у Львові за адресою вул. Домініканська 11, то з 1937 р. воно надало допомогу керівництву журналу "Новий час" в організації видання самостійного додатку "Ловецтво", перший номер якого вийшов 27 березня 1937 р., чим було започатковано українську мисливську періодику.

Світ побачило 12 номерів цієї, як вказано в маркуванні, "сторінки ловецького спорту", що надходила до зацікавленого читача впродовж 1937-1939 рр. із власною нумерацією чисел, однак випускних даних подано не було. Пагінація сторінок була спільна з "Новим часом". У замітці "Треба ловецького словника" адреса редакції "Ловецтва" збігалася з адресою мисливського товариства "Тур".

Перша "Сторінка Ловецького Спорту" була відкрита "назустріч побажанням гурта українських мисливих". Чітко сформульована мета видання охоплювала п'ять засадничих "щоби": "…шляхотний мисливський спорт спопуляризувати між тими, хто має "жилку" й також матеріальну спроможність"; "загал громадянства ознайомити із цею прецікавою й гарною ділянкою модерної господарки"; підтримати тодішні ловецькі інституції –станіславівську "Ватру" і львівський "Тур"; надати українським мисливцям "окремий куток для обговорення їхніх "фахових" справ", а також – "змогу, у власному живлі й кольориті, час від часу – "спробувати пера й чорнила, щой в йому за сила" [9]. Ініціаторами створення додатку було названо "гурт – поки що нечисленний" членів товариства "Тур" і зазначалося, що саме під їхнім "патронатом і виходитиме ця сторінка". Свого роду передвісником "Ловецтва" можемо вважати опубліковане під заголовком "Слідами бистрого оленя" у "Новому часі" і проведене Є. Жарським інтерв'ю з лідером "Туру" – Я. Скопляком, якому пощастило під час розмови взяти автора "за слово", тобто дати обіцянку щодо подальшої підтримки "ловецького братства" в їхній "освідомній праці серед громадянства" [9]. Регулярність (радше, нерегулярність) виходу мисливського органу зумовлювалась наявністю "часу", "нагоди", "потреби", "фантазії" авторів. Періодичність виходу узалежнювалась від "доброї волі всіх" представників українського мисливства, яких закликали "причинитися хоч рядком до збагачення редакційної течки" дочірнього видання "Нового часу" [9]. Більшість матеріалів додатку присвячено пропагуванню, розвитку, організації, проблемам та координації українського мисливського руху насамперед на прикладі висвітлення самостійної та спільної діяльності та акцій двох головних галицьких ловецьких інституцій українців – Станіславівсь-

кої "Ватри" та львівського "Туру". У цьому контексті варто зазначити такі публікації турівців: "На теренах "Тура", "Ловецьке т-во "Ватра" В. Гірняка, "Тур" у Ватри" Я. Скопляка.

Фахова освіта "ловецького братства" вдосконалювалась низкою заміток та статей науково-пізнавального і теоретичного характеру на кшталт "Нюх і зір у собак", "Туляремія. Небезпечна пошесть зайців", "Стріл шротом" та ін. Інформаційну, просвітницьку та гедоністичну дієвість ловецької сторінки підсилювали свого роду "записки мисливця" – публіциста, роль якого успішно виконали Я. Скопляк ("На тетерева", "Ловецький пес"), Сергій Литвиненко ("Мій перший вовк", "На вовки зі саней") Т. Рожанковський ("Поліський глухар"). На шпальтах додатку також зазначалися здобутки іноземного ловецтва, анонсувалися пов'язані з полюванням заходи, рекламувалися "книжки, що просяться на стіл мисливого", містилися заклики до землевласників, агрономів, лісників та "ловецької сторожі", професіоналів та аматорів, просто зацікавлених "писати на актуальні теми" та долучатися до офіційного мисливського руху, скажімо, на рівні членства в одному з товариств [9].

Чи не кожне число "Ловецтва" прикрашене принагідними ілюстраціями та рубриковане сегментами "Переписка редакції" або "Листування редакції".

Серед відомих мисливців був український поет Роман Купчинський, який був членом Львівського мисливського товариства "Тур". Не обійшов він своєю увагою мисливську тематику. Найбільш відомою у цій тематиці була збірка "Мисливські оповідання". Ця збірка містить 9 оповідань. Свій національний патріотизм він подає в оповіданні "Як з книжки". З якою гордістю, як щиро висловлює почуття радості власника маєтку під Львовом, українець Вадицький, коли говорить, що "колись мисливських товариств не було, пізніш були, але не наші. Слава вам, панове, за те, що зібрали гурт мисливців, оснували товариство, дали тому товариству назву, правно його оформили і плекаєте в ньому українські мисливські традиції. Нехай в українських логовищах полюють українці! А українське товариство "Тур" нехай живе і процвітає!" [10]. Відгомін свого захоплення виразився у чисельних фейлетонах, які він друкував у газеті "Діло" під псевдонімом Галактіон Чіпка. Відомо, що Роман Купчинський був завзятим мисливцем і в своїх оповіданнях він описує мисливську культуру. Також у своїх мисливських піснях закликає мисливців до благородного полювання, дотримування мисливських традицій та гарного спілкування між мисливцями [10].

**Висновки.** У 20-х роках XX ст. на території Польщі діяло багато громадських мисливських організацій. Абсолютна їхня більшість засновувалась на польській культурі. Посилення міжнаціональних відносин відбулося з часу захоплення влади диктаторським режимом на чолі з Юзефом Пілсудським. У 1930 р. польська влада розв'язала акцію утихомирення (пацифікація). У цих умовах домінантою утворення громадських організацій стає не професійна належність, а її національна складова. Тоді й утворилось українське Станіславівське товариство "Ватра", яке розвивало національну культуру, традиції, відстоювала інтереси насамперед українських мисливців. Діяльність Станіславівського мисливського товариства "Ватра", з огляду на його роль в економічному, політичному, громадському житті тогочасного суспільства, дуже ма-

ло досліджено. Тому подальша робота в дослідженні громадських мисливських організацій дасть змогу повніше осмислити взаємини в національних стосунках між польською та українською націями, роль мисливства в економіці, висвітлення культури (традиції, художні твори, методи полювання, специфічну мисливську мову), яка була притаманна тодішньому суспільству.

## Література


1. **Myśliwstwo wschodnie**: księga pamiątkowa łowiectwa wschodniego. – Wilno: Skład główny w towarzyswie łowieckim ziem wschodnich w Wilnie, 1935. – S. 1-3.
2. **Krogulski S.** Pół wieku: zarys działalności małopolskiego towarzystwa łowieckiego 1876-1926. – Lwów: Nakładem małopolskiego towarzystwa łowieckiego, 1929. – S. 53.
3. **Krogulski S.** Pół wieku: zarys działalności małopolskiego towarzystwa łowieckiego 1876-1926. – Lwów: Nakładem małopolskiego towarzystwa łowieckiego, 1929. – S. 6.
4. **Когутяк М.** Галичина: сторінки історії. Нарис суспільно-політичного руху (XIX ст. – 1939 р.). – Івано-Франківськ, 1993. – С. 188.
5. **(ДАІФО)** Державний Архів Івано-Франківської області. ф.2. оп.3. спр. 376. арк. 56.
6. **(ДАІФО)** Державний Архів Івано-Франківської області. ф. 2. оп.3. спр. 376. арк. 50.
7. **(ДАІФО)** Державний Архів Івано-Франківської області. ф.2. оп. 3. спр. 376. арк. 43.
8. **Левицький О**. Ловецьке товариство "Ватра" / О. Левицький, І. Остап'як // Альманах Станиславівської землі : зб. матеріалів до історії Станіславова і Станіславівщини. – Нью-Йорк-Торонто-Мюнхен, 1975. – С. 471-472.
9. **Ковпак В.** Особливості спортивної політики редакції часопису "Новий час" (1923-1939) / В. Ковпак // Вісник Львівського університету ім. Івана Франка. – 2007. – Вип. 31. – С. 184-193.
10. **Мельник М.** Мисливські оповідання Романа Купчинського / М. Мельник // Вісник Львівського університету ім. Івана Франка. – Вип. 35. – 2004. – С. 289-296.



***Процив О.Р.*** **Станиславское охотничье товарищество "Ватра" 1925-1939 годов**

Проанализированы направления деятельности Станиславского охотничьего общества "Ватра". Сделана попытка оценки направлений его работы, хозяйственного и культурного наследия. Последующая работа в исследовании общественных охотничьих организаций даст возможность полнее осмыслить взаимоотношения в национальных отношениях между польским и украинским народами.

***Protsiv O.P.*** **Stanislaviv hunting society "Vatra" ("Bonfire"), 1925-1939**

It was illustrated all directions of activity the Stanislaviv hunting society "Vatra". It was made attempt to value its work, economic and cultural inheritance. Subsequent work in research of public huntings organizations will enable completer to comprehend mutual relations in national relations between Polish and Ukrainian nations.


***Keywords:*** hunting, hunting organizations, Stanislaviv, society "Vatra" ("Bonfire").

***УДК 323:330.59***

***Студ. І.І. Бобер;***
***доц. Н.М. Заярна, канд. екон. наук – Львівська КА***

# ВПЛИВ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ НА РІВЕНЬ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ

Розглянуто залежність рівня життя населення від соціальної політики держави, запропоновано напрямки підвищення рівня життя населення та наголошено на важливості реалізації державних соціальних стандартів. Встановлено, що заходи, яких держава вживає для поліпшення рівня та якості життя населення України (підвищення мінімальної заробітної плати, прожиткового мінімуму, тощо), є недостатніми. Ук-